KATARZYNA BRÓŻ

Wizerunek dziecka – aspekty prawne

A Child's Image: Legal Aspects

Abstract

The paper analyzes the legal protection of a child's image. It points out that the image, as an inalienable personal right constituting an element of identity, is subject to legal protection regardless of age; however, in the case of children, its protection involves additional difficulties stemming from the lack of full legal capacity and, consequently, the necessity for their legal representatives to act on their behalf. The study discusses the concept of image, its legal nature, and specific interpretive issues concerning the youngest children. It points out that the modern digital environment generates new threats to children and their image, such as identity theft, sharenting, troll parenting, and the use of deepfake technology. The paper also outlines a multi-tiered system of legal protection for a child's image, encompassing provisions from various branches of law and based, among other things, on the key principle of the child's best interests.

SŁOWA KLUCZOWE: wizerunek, dobra osobiste, dobro dziecka

KEYWORDS: image, personal rights, child welfare

KATARZYNA BRÓŻ – magister prawa, Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: kczop@ur.edu.pl, ORCID – 0000-0002-9402-6783.

HTTPS://DOI.ORG/10.36128/11851388

1 Wstęp

Wizerunek dziecka, tak jak wizerunek każdego człowieka, stanowi jedno z dóbr osobistych i jako taki podlega ochronie. W dobie powszechnej cyfryzacji oraz dynamicznego rozwoju technologii internetowych problematyka publikowania i wykorzystywania wizerunku małoletnich nabiera nowego wymiaru. Każda opublikowana w mediach społecznościowych fotografia może zostać błyskawicznie skopiowana, przetworzona lub wykorzystana w sposób naruszający dobra osobiste dziecka.

Szczególne wyzwania dla ochrony wizerunku dziecka stwarza dynamiczny rozwój sztucznej inteligencji oraz korzystających z niej narzędzi. W konsekwencji może to doprowadzić do wykorzystywania wizerunku dzieci w sposób niezgodny z ich interesem.

W odpowiedzi na te zagrożenia ustawodawca przewidział szereg instrumentów prawnych służących ochronie wizerunku najmłodszych przed naruszeniami. Należą one do wielu dziedzin prawa i starają się nadążać za zmieniającymi się realiami stosowania prawa i wynikającymi z nich wyzwaniami.

Celem niniejszego artykułu jest analiza aspektów prawnych ochrony wizerunku dzieci, w tym noworodków i niemowląt, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń wynikających z funkcjonowania internetu oraz rozwoju narzędzi sztucznej inteligencji. Omówione w nim zostaną zarówno podstawy prawne ochrony wizerunku małoletnich, aktualne problemy i zagrożenia związane z publikacją wizerunku dzieci, jak i narzędzia ochrony przed naruszeniami omawianego dobra osobistego najmłodszych.

2 Pojęcie i charakter prawny wizerunku dziecka

Wizerunek jest jednym ze szczególnie chronionych przez prawo i wskazanych w kodeksie cywilnym[1] dóbr osobistych przynależnych wszystkim kategoriom podmiotów prawa cywilnego[2]. Prawo do wizerunku jest niezbywalne

1 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1071 ze zm.; dalej: k.c.).

2 Adam Pązik, „Przedmiot i podmiot prawa do wizerunku" *Internetowy Przegląd Prawniczy TBSP UJ*, nr 1 (2008): 126; Anna Sylwestrzak, „Komentarz do art. 23", [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 2, red. Małgorzata Balwicka-Szczyrba, Anna Sylwestrzak (Warszawa: Wolters Kluwer, 2024, LEX).

i przysługuje każdemu; nie można się go zrzec ani przenieść na inny podmiot[3].

Przedstawiciele doktryny wskazują, że wizerunek może dotyczyć różnych kategorii osób, jednakże na potrzeby niniejszego artykułu nacisk zostanie położony przede wszystkim na zagadnienia związane z wizerunkiem osób fizycznych, gdyż tylko one mogą być dziećmi[4].

Pomimo doniosłego charakteru pojęcie wizerunku jest jedynie wymienione w przepisach prawa cywilnego, które nie zawierają jego definicji legalnej. Dlatego definicji tej należy szukać w doktrynie, która – wobec milczenia ustawodawcy – sama ją wypracowała[5].

W doktrynie wskazuje się, że wizerunek jest, obok imienia i nazwiska, jednym z atrybutów tożsamości każdej osoby fizycznej[6]. Z tej przyczyny przyjmuje się, że przez wizerunek należy rozumieć wygląd człowieka, pojmowany jako zespół jego cech charakterystycznych[7], co stanowi ujęcie szersze niż tylko anatomiczne. Obejmuje ono również naturalne cechy człowieka wraz z dodanymi przez niego sztucznymi cechami, takimi jak makijaż, ubiór, okulary czy broszka, ponieważ odgrywają one ważną rolę identyfikacyjną, o ile są one dla tej osoby charakterystyczne[8]. Jednocześnie niektórzy przedstawiciele doktryny do składników wizerunku osoby fizycznej zaliczają również, obok fryzury czy makijażu, m.in. sposób poruszania się czy głos[9].

W niektórych źródłach przyjmuje się również, że wizerunek wskazuje sposób, w jaki jednostka ludzka jest prezentowana w danej społeczności, przez co można wyróżnić dwa rodzaje wizerunku: wizerunek prywatny

3 Joanna Ryba, „Ochrona prawa do wizerunku" *Kortowski Przegląd Prawniczy*, nr 2 (2017): 30; Magdalena Reps, „Prawo dziecka do poszanowania wizerunku a zjawisko sharentingu" *Ars Iuridica*, nr 2 (2023): 165.

4 Reps, „Prawo dziecka do poszanowania wizerunku", 164.

5 Renata Kopczyk, „Prawo sportowca do wizerunku" *Acta Erasmiana*, nr 3 (2012): 62.

6 Beata Janiszewska, „Komentarz do art. 23", [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, *Część ogólna*, cz. 1 (art. 1–55[4]), red. Jacek Gudowski (Warszawa: Wolters Kluwer, 2021, LEX).

7 Stanisława Kalus, „Komentarz do art. 23", [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, *Część ogólna (art. 1–125)*, red. Mariusz Fras, Magdalena Habdas (Warszawa: Wolters Kluwer, 2018, LEX).

8 Kalus, „Komentarz do art. 23"; Sylwestrzak, „Komentarz do art. 23".

9 Kopczyk, „Prawo sportowca do wizerunku", 62.

i wizerunek publiczny[10]. Jednakże niezależnie od charakteru wizerunku, w każdej sytuacji będzie on określany jako konkretne i indywidualne dla każdego człowieka cechy twarzy oraz całej jego postaci, które umożliwiają zidentyfikowanie przedstawionej osoby jako konkretnej jednostki[11].

Rozważając kwestię wizerunku dziecka, można zauważyć, że w zakresie definicji wizerunku nie jest ona bardziej skomplikowana niż w przypadku osób dorosłych. Rozróżnienia i niejakie utrudnienia pojawiają się na płaszczyźnie dysponowania tym wizerunkiem. Osoba dorosła sama jest dysponentem swojego wizerunku i to ona podejmuje decyzje wiążące się z jego kreowaniem i upublicznianiem. Inaczej jednak wygląda ta kwestia w przypadku dzieci, które zgodnie z polskim prawem do ukończenia 13. roku życia nie posiadają zdolności do czynności prawnych, a po ukończeniu 13. roku życia posiadają jedynie ograniczoną zdolność do czynności prawnych[12]. W ich przypadku możliwość samodzielnego podejmowania decyzji dotyczących wizerunku jest wyłączona. Obowiązek ochrony wizerunku dziecka spoczywa co do zasady na jego rodzicach lub opiekunach prawnych, którzy mają stać na straży dobra dziecka, aż do momentu osiągnięcia przez nie pełnoletności[13]. Z tej też przyczyny to właśnie rodzice są osobami uprawnionymi do ewentualnego wyrażenia zgody na opublikowanie wizerunku ich małoletniego dziecka. Niektórzy przedstawiciele doktryny wskazują, że przy wyrażaniu zgody dotyczącej wizerunku dziecka wystarczające jest samodzielne oświadczenie woli jednego z rodziców, niezależnie od tego, czy władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, czy też jej wykonywanie powierzono tylko jednemu z nich, aczkolwiek kwestia ta jest obecnie sporna[14].

---

10 Reps, „Prawo dziecka do poszanowania wizerunku", 164, za: Sergiusz Trzeciak, *Wizerunek publiczny w internecie. Kim jesteś w sieci?* (Gliwice: Helion, 2015), 20–21.

11 Ryba, „Ochrona prawa do wizerunku", 30, za: Krzysztof Stefaniuk, „Naruszenie prawa do wizerunku przez rozpowszechnianie podobizny" *Państwo i Prawo*, nr 1 (1970): 65.

12 Zbigniew Radwański, Adam Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna* (Warszawa: C.H. Beck, 2017), 169–170.

13 Reps, „Prawo dziecka do poszanowania wizerunku", 165, za: Izabela Lewandowska-Malec, *Dobra osobiste* (Warszawa: C.H. Beck, 2017, Legalis).

14 Reps, „Prawo dziecka do poszanowania wizerunku", 165; odmiennie zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 listopada 2021 r., I ACa 591/21, LEX nr 3286087, w którym przyjęto, że publikacja wizerunku dziecka stanowi istotną sprawę dziecka i wymaga zgody obojga rodziców.

3 | Wizerunek noworodka, niemowlęcia i *nasciturusa*

Definicja wizerunku dziecka nie odbiega od definicji wizerunku osoby dorosłej – jest on tak samo pojmowany jako wygląd człowieka, rozumiany jako zespół jego cech charakterystycznych. Jednak w przypadku wizerunku dzieci w praktyce problemem stać się może wskazanie, od jakiego momentu rozwoju małoletniego występują u niego cechy indywidualne umożliwiające jego zidentyfikowanie jako konkretnej jednostki, a przez to od jakiego momentu rozwoju dziecka można mówić o wizerunku w rozumieniu przepisów prawa cywilnego. O ile problem ten raczej nie występuje w przypadku nastolatków, o tyle z racji coraz wcześniejszego udostępniania wizerunku dzieci mogą pojawić się problemy z występowaniem cech indywidualizujących u noworodków.

Niektórzy przedstawiciele doktryny wskazywali, że w przypadku noworodków nie można mówić o wizerunku. Swoje stanowisko opierali w głównej mierze na jednym argumencie, a mianowicie na fakcie, że wszystkie dzieci będące w okresie noworodkowym są do siebie bardzo podobne i dopiero później, wraz z rozwojem, nabierają cech osobniczych pozwalających na ich identyfikację[15]. Kwestia ta była rozpatrywana między innymi w przypadku ochrony wizerunku niemowląt w głośnej sprawie z 2007 r., kiedy to pielęgniarki na oddziale neonatologicznym wkładały noworodki do kieszeni swoich fartuchów i robiły sobie z nimi zdjęcia[16].

Nadto coraz częściej wśród przedstawicieli doktryny pojawia się dyskusja nad kwestią istnienia wizerunku *nasciturusa* oraz jego ewentualną ochroną. W tym kontekście jedną z kluczowych kwestii jest odpowiedź na pytanie o indywidualizację i możliwość rozpoznawalności wizerunku dziecka poczętego. Niektórzy przedstawiciele doktryny wskazują, że nawet w przypadku właśnie takiego dziecka jego „wizerunek" podlega niejako ochronie. Wskazują oni, że skoro postronny obserwator, będący przeważnie laikiem, nie potrafi prawidłowo odczytać obrazu pozyskiwanego w czasie

15 Joanna Haberko, „Udostępnianie i publikowanie wizerunku nasciturusa, noworodka i małego dziecka w świetle zasady dobra dziecka" *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, z. 3 (2013): 66.

16 Adriana Denys-Starzec, „Czy rozpowszechnianie wizerunku małego dziecka w internecie krzywdzi? O perspektywie prawnej rozpowszechniania wizerunku małego dziecka w internecie" *Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka*, nr 3 (2022): 165.

badania ultrasonograficznego, uzyskany w ten sposób obraz nie stanowi wizerunku *nasciturusa per se*. Jednakże pomimo to postrzegając wizerunek człowieka w kontekście przyznanej każdemu, a zatem i dziecku poczętemu, godności naruszenie pozyskanego w obrazie ultrasonograficznym *nasciturusa* nabiera innego znaczenia, a taki „wizerunek" powinien być chroniony[17].

4 | Zagrożenia dla wizerunku dziecka w środowisku cyfrowym

Wizerunkowi dzieci może zagrażać wiele czynników i zjawisk. Część z nich jest stosunkowo nowa i związana jest z rozwojem i powszechnością różnych narzędzi sztucznej inteligencji. Zagrożenia te mogą przyjmować różne formy: od przedstawienia całości lub części postaci w sposób pozwalający na jej identyfikację po przedstawienie jej w sposób dla niej niekorzystny[18]. Takie naruszenie może być wynikiem zarówno celowego działania, jak i – w niektórych przypadkach – nadużycia prawa rodzica lub opiekuna w zakresie decydowania o wizerunku dziecka.

Upublicznianie wizerunku dzieci jest zjawiskiem powszechnym. Według jednego z pierwszych raportów w Polsce[19] na temat wizerunku dzieci w internecie (z 2019 r.) aż 40% rodziców dokumentuje dorastanie swoich dzieci na swoich profilach w mediach społecznościowych, blogach lub wideoblogach o tematyce rodzicielskiej, a aż 81% spośród nich ocenia udostępnianie zdjęć pozytywnie lub neutralnie[20].

Wobec tak powszechnej obecności wizerunku dzieci w internecie można wyodrębnić różne formy naruszeń ich wizerunku; wśród najpopularniejszych zagrożeń należy wskazać m.in. identity theft, deepfake'i, sharenting czy troll parenting.

Pierwszą z omawianych form naruszenia tego dobra osobistego jest identity theft, czyli kradzież tożsamości. W opracowaniach wymienia się od kilku do kilkudziesięciu typów kradzieży tożsamości[21]. Wśród nich

17 Haberko, „Udostępnianie i publikowanie", 62–63.

18 Kalus, „Komentarz do art. 23"; Sylwestrzak, „Komentarz do art. 23".

19 Marta Bierca, Alicja Wysocka-Świtała, *Sharenting po polsku, czyli ile dzieci wpadło do sieci?*, raport Clue PR (2019). https://cluepr.pl/sharenting-po-polsku-czyli-ile-dzieci-wpadlo-do-sieci/ [dostęp: 13.06.2026].

20 Denys-Starzec, „Czy rozpowszechnianie wizerunku", 160.

21 Anna Mężik, „Rodzaje kradzieży tożsamości oraz przypadki kradzieży tożsamości w Polsce" *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego*, nr 21 (2013/2014):

jednym z częstszych jest child identity theft, czyli kradzież tożsamości dziecka. Polega ona na bezprawnym używaniu danych dziecka bez jego wiedzy[22]. Najczęściej jest ona popełniana w celach finansowych, między innymi w celu zaciągnięcia kredytu lub dokonywania zakupów[23]. Przeważnie sprawcami kradzieży tożsamości dzieci są ich rodzice lub inne osoby posiadające dostęp do ich danych osobowych, np. nauczyciele, pracownicy szkoły czy ochrony zdrowia[24].

Kolejną formą możliwego naruszenia wizerunku, w tym wizerunku dziecka, jest deepfake. Za deepfake uznawane są treści audio lub wizualne wytworzone przy użyciu narzędzi sztucznej inteligencji, starające się naśladować treści autentyczne[25]. W niektórych źródłach można odnaleźć informację, że już w 2020 r. w internecie znajdowało się ponad 100 mln filmów typu deepfake[26].

Deepfake'i mogą naruszać wizerunek między innymi poprzez modyfikowanie pozyskanego głosu i kreowanie nowych wypowiedzi, lub ukazywanie postaci w okolicznościach ośmieszających lub poniżających, przy zachowaniu wysokiego stopnia ludzkiego realizmu nowopowstałych treści[27]. W niektórych przypadkach mogą one nie tylko naruszać dobra osobiste określone w prawie cywilnym, ale wręcz wypełniać znamiona przestępstwa. Niektórzy przedstawiciele doktryny wskazują, że technologia deepfake jest wykorzystywana do tworzenia zdjęć dzieci w pornograficznym kontekście. Brytyjska rządowa agencja ds. ścigania podaje, że narzędzia sztucznej inteligencji są wykorzystywane do tworzenia materiałów z udziałem prawdziwych ofiar[28].

54, za: strona internetowa firmy zajmującej się sprzedażą ubezpieczeń i ochroną danych. http://www.identityfraud.com/partners/site/identity_theft_types.html [dostęp: 27.04.2014].

22 Denys-Starzec, „Czy rozpowszechnianie wizerunku", 169.

23 Męzik, „Rodzaje kradzieży tożsamości", 57.

24 Ibidem.

25 Mateusz Łabuz, Mikołaj Małecki, Katarzyna Mika-Łabuz, „Dziecięca pornografia w formie deep fakes – problemy wykładni na gruncie polskiego prawa karnego i propozycje legislacyjne" *Prawo w Działaniu*, nr 61 (2025): 56.

26 Gabriela Garcia Vera, „Deep fake – postęp technologiczny a prawo karne" *Acta Iuridica Resoviensia*, nr 1 (2024): 40.

27 Garcia Vera, „Deep fake", 40, za: Jan Kietzmann, Linda W. Lee, Ian P. McCarthy, Tim C. Kietzmann, „Deepfakes: Trick or Treat?" *Business Horizons*, nr 2 (2020): 135–146.

28 Natalia Sudoł, *Deepfake i sztuczna inteligencja. O tym, jak postęp technologiczny sprzyja nowym formom opresji kobiet*. https://stowarzyszeniebez.org/deepfake-porno/ [dostęp: 22.04.2026].

Powyżej przedstawione naruszenia wizerunku dziecka były naruszeniami niejako „celowymi", ale możliwe jest też naruszenie dóbr osobistych dziecka poprzez nadużycie przez ich rodziców i opiekunów prawa do decydowania w imieniu dziecka o jego wizerunku. Może do tego dojść między innymi w formie nadmiernego i bezrefleksyjnego publikowania przez rodziców wizerunku dziecka w mediach społecznościowych, czyli sharentingu. Termin ten został utworzony poprzez połączenie słów *share* („dzielić się") oraz *parenting* („bycie rodzicem")[29]. Określenie to zostało po raz pierwszy zastosowane przez dziennikarzy „Wall Street Journal", przedstawiających zjawisko nadmiernego dzielenia się przez rodziców zdjęciami swoich dzieci[30].

Głównym miejscem, w którym dochodzi do tej formy naruszenia wizerunku są media społecznościowe, a konkretniej profile rodziców, ale również dziadków i innych członków rodziny, na których umieszczane są także zdjęcia noworodków czy małych dzieci[31]. Niektórzy autorzy wskazują, że sharenting jest elementem swego rodzaju wymiany doświadczeń oraz informacji istotnych z perspektywy wychowania i rozwoju dziecka[32], wskazując, że nie stanowi to naruszenia w przypadkach, kiedy osobą udostępniającą wizerunek jest przedstawiciel ustawowy małoletniego dziecka, gdyż występuje on w roli podmiotu wyrażającego zgodę, zatem właściwie problem prawny nie powstaje[33]. Jednakże przeciwko takiemu podejściu występują zwolennicy poglądu przeciwnego, wskazujący na bezrefleksyjność działań rodziców udostępniających materiały w mediach społecznościowych[34]. Podnoszone jest również, że rodzice, tak samo jak sami małoletni, dokonują tego bez świadomości następstw oraz konsekwencji umieszczenia wizerunku

29 Anna Hernacka-Janikowska, „(Nie)bezpieczeństwo dziecka w sieci – analiza krytyczna zjawiska sharentingu, troll parentingu i monetyzacji wizerunku dziecka" *Studia Prawnoustrojowe*, nr 61 (2023): 77, za: Anna Brosch, „Sharenting – nowy wymiar rodzicielstwa?" *Świat Małego Dziecka*, nr 17 (2017): 380.

30 Reps, „Prawo dziecka do poszanowania wizerunku", 165, za: Veronica Barassi, *Child Data Citizen. How Tech Companies Are Profiling Us from before Birth* (Cambridge: MIT Press, 2020), 6.

31 Haberko, „Udostępnianie i publikowanie", 60.

32 Hernacka-Janikowska, „(Nie)bezpieczeństwo dziecka w sieci", 77, za: Patrycja Uram, Małgorzata Reiter, Olga Graf, „Sharenting – kreowanie i ochrona wizerunku dzieci w social mediach" *Pedagogika Społeczna*, nr 2 (2020): 155.

33 Haberko, „Udostępnianie i publikowanie", 60.

34 Hernacka-Janikowska, „(Nie)bezpieczeństwo dziecka w sieci", 77, za: hasło „sharenting", [w:] *Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego*. https://nowewyrazy.uw.edu.pl/haslo/sharenting.html [dostęp: 13.03.2023].

w wirtualnym obiegu, w którym może zostać wykorzystany m.in. przez osoby o skłonnościach pedofilskich[35].

Ostatnią omawianą w niniejszym artykule formą naruszenia wizerunku dziecka jest troll parenting, najczęściej definiowany jako udostępnianie treści, które w sposób bezpośredni kompromitują dzieci bądź też ukazują trudne i wstydliwe momenty z ich życia[36]. Publikacje te w większości przypadków nie mają na celu osiągnięcia korzyści majątkowych[37], a ich celem przeważnie jest zwiększenie popularności konta rodzica lub chęć okazania dumy z dziecka połączona z nieświadomością kompromitującego charakteru udostępnionego materiału[38].

5 Ochrona wizerunku dziecka

Obecnie nikt nie kwestionuje potrzeby ochrony dóbr osobistych, w tym wizerunku, a ewentualne dyskusje dotyczą jedynie zakresu i sposobów tej ochrony[39]. Omawiając ochronę wizerunku dzieci, należy dodatkowo rozważyć pojęcie dobra dziecka, gdyż to ono wyznacza granice, w których konieczne jest podjęcie zadania ochrony dzieci i ich dobra.

Pojęcie dobra dziecka jest pojęciem pochodzącym z aktów prawnych o charakterze międzynarodowym, a obecnie powszechnie używanym i stosowanym jako klauzula generalna w polskim porządku prawnym. Stosowana jest ona przez ustawodawcę przy regulowaniu sytuacji prawnej małoletnich[40]. Z pojęcia tego korzystają przedstawiciele wielu profesji:

35 Joanna Uliasz, „Prawna ochrona prywatności oraz wolności dzieci w internecie" *Acta Iuridica Resoviensia*, nr 28 (2020): 285.

36 Hernacka-Janikowska, „(Nie)bezpieczeństwo dziecka w sieci", 77, za: Bożena Chrostowska, „Sharenting – skala i wielowymiarowość zjawiska (nierozważnego) ujawniania przez rodziców informacji o dzieciach w mediach społecznościowych" *Problemy Wczesnej Edukacji*, nr 4 (2018): 59.

37 Klaudia Smulnik-Barska, „Zjawisko »troll parentingu« – modne macierzyństwo czy forma krzywdzenia dzieci?" *Kultura i Wychowanie*, nr 1 (2020): 46.

38 Smulnik-Barska, „Zjawisko »troll parentingu«", 44.

39 Maksymilian Pazdan, „Konstrukcja prawna", [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. I, *Prawo cywilne – część ogólna*, wyd. 2, red. Marek Safjan (Warszawa: C.H. Beck, 2012), 1268.

40 Maciej Bieszczad, „Dobro dziecka jako klauzula generalna – ustalenie znaczenia pojęcia dobra dziecka w XXI w." *Monitor Prawniczy*, nr 17 (2019): 946.

pedagodzy, psycholodzy, publicyści, politycy, nauczyciele oraz prawnicy[41]. Wielu przedstawicieli polskiej doktryny prawa w swoich badaniach odnosi się do tego pojęcia[42], pomimo faktu, że jest ono częścią języka prawnego[43] nieposiadającą definicji legalnej, co nie stoi na przeszkodzie powszechności tego pojęcia w polskim i wielu innych porządkach prawnych[44].

Z powodu braku definicji legalnej wskazanego pojęcia przedstawiciele doktryny wypracowali wiele jego definicji; m.in. Julian Marciniak przyjął, że winno być ono odczytywane, jako „interesy osobiste dziecka, a więc troska o jego rozwój fizyczny i duchowy oraz należyte przygotowanie do pracy odpowiednio do jego uzdolnień i zgodnie z interesem społecznym, jak również interesy majątkowe małoletniego, przejawiające się w prawidłowym zarządzaniu jego majątkiem, właściwym przeznaczeniu płynących z niego dochodów oraz pozostawieniem w miarę możliwości nienaruszonej substancji tego majątku"[45]. Najogólniej dobro dziecka należy rozumieć jako wartości o charakterze materialnym i niematerialnym konieczne do zapewnienia dziecku prawidłowego rozwoju fizycznego, emocjonalnego oraz intelektualnego[46]. Kryterium dobra dziecka będzie zatem zawsze brane pod uwagę w sprawach go dotyczących, w tym tych powstałych w przypadku kolizji interesów dziecka i jego przedstawicieli ustawowych[47].

W celu realizacji zasady dobra dziecka prawo przewiduje różne formy ochrony dziecka, w tym też jego wizerunku. Wynikają one z różnych źródeł,

41 Renata Borzyszkowska, „Kategoria pojęciowa »dobro dziecka«" *Przegląd Pedagogiczny*, nr 1 (2011): 169.

42 Rafał Łukasiewicz, *Dobro dziecka a interesy innych podmiotów w polskiej regulacji prawnej przysposobienia* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2019); Julian Marciniak, *Treść i sprawowanie opieki nad małoletnim* (Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1975); Tomasz Sokołowski, Wanda Stojanowska, „Rozwód", [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. XI, *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, red. Tadeusz Smyczyński (Warszawa: C.H. Beck, 2014); Wojciech Lis, „Piecza naprzemienna a dobro dziecka" *Prawo i Więź*, nr 4 (2022): 252–281; Stanisław Kołodziejski, „Dobro wspólnych nieletnich dzieci – jako przesłanka odmowy orzeczenia rozwodu" *Palestra*, nr 9 (1965).

43 Bieszczad, „Dobro dziecka", 946, za: Sokołowski, Stojanowska, „Rozwód", 633.

44 Agnieszka Pisarska, „Pojęcie »dobra dziecka«. Przegląd wybranych koncepcji" *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J. Paedagogia-Psychologia*, nr 4 (2023): 184.

45 Bieszczad, „Dobro dziecka", 947, za: Marciniak, *Treść i sprawowanie opieki*.

46 Bieszczad, „Dobro dziecka", 947.

47 Denys-Starzec, „Czy rozpowszechnianie wizerunku", 166.

m.in. z kodeksu cywilnego[48], ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych[49], prawa prasowego[50], rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE[51] oraz Konwencji o prawach dziecka[52], czy też z ustaw przyznających szczególną ochronę konkretnym wizerunkom, np. w ustawie o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina[53], co może świadczyć o istotności ochrony wizerunku[54].

Podstawowym aktem prawnym chroniącym wizerunek jest kodeks cywilny; zawarta w nim ochrona ma najszerszy zakres i może zostać uznana za najpowszechniejszą. Ochrona ta znajduje swoją podstawę prawną w art. 24 kodeksu cywilnego, który wymienia przesłanki i środki sądowej ochrony dóbr osobistych. Ustawodawca wskazuje w nim trzy przesłanki ochrony, które muszą być spełnione łącznie, a którymi są: istnienie dobra osobistego, zagrożenie lub naruszenie tego dobra oraz bezprawność zagrożenia lub naruszenia[55]. W tym miejscu warto nadmienić, że ustawodawca nie wymaga, by naruszenie było zawinione.

Wśród tych przesłanek na czoło wysuwa się przesłanka bezprawności, z czego wynika, że nie każde zagrożenie lub też naruszenie dobra osobistego jest podstawą do jego ochrony na podstawie art. 24 kodeksu cywilnego. W razie

48 Zob. art. 23 i 24 k.c.

49 Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 24 ze zm.; dalej: pr. aut.).

50 Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1914 ze zm.).

51 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 4.05.2016, 1 ze zm.; dalej: RODO).

52 Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526).

53 Ustawa z dnia 3 lutego 2001 r. o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1578).

54 Ryba, „Ochrona prawa do wizerunku", 31.

55 Paweł Księżak, „Komentarz do art. 24", [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, wyd. 2, red. Małgorzata Pyziak-Szafnicka (Warszawa: Wolters Kluwer, 2014), LEX.

wystąpienia okoliczności wyłączających bezprawność ochrona nie przysługuje, a o bezprawności decyduje wyłącznie kryterium obiektywne[56]. Należy przy tym pamiętać, że z konstrukcji tego przepisu wynika domniemanie bezprawności, co jest rozwiązaniem korzystnym dla pokrzywdzonego[57]. Jedną z okoliczności wyłączających bezprawność, obok działania na podstawie przepisu lub w wykonaniu prawa podmiotowego jest wyrażenie zgody przez osobę, której dane dobro osobiste dotyczy, jednakże w przypadku dzieci, zgody tej nie są one w stanie udzielić, dlatego wyrażają ją ich przedstawiciele ustawowi.

Z tych też powyższych przyczyn na przykład w przypadku sharentingu uniknięcie odpowiedzialności za dopuszczenie się tego czynu przez rodziców jest możliwe wtedy, gdy wykażą oni, że ich działanie nie było sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa bądź wynikało ze sprawowania władzy rodzicielskiej albo też posiadali zgodę małoletniego dziecka[58].

Jeśli jednak dojdzie już do naruszenia wizerunku, również na podstawie art. 24 kodeksu cywilnego, osoba, której dobro osobiste zostało naruszone, może żądać, aby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia, w szczególności aby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Osoba pokrzywdzona może również, na zasadach przewidzianych w kodeksie, żądać zadośćuczynienia pieniężnego albo zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. W przypadku dziecka z roszczeniami tymi mogą w jego imieniu wystąpić przedstawiciele ustawowi, a po uzyskaniu pełnej zdolności do czynności prawnych – ono samo.

Kwestię ochrony i rozpowszechniania wizerunku obok kodeksu cywilnego reguluje również ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Zgodnie z jej art. 81 rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W braku wyraźnego zastrzeżenia zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie.

56 Maksymilian Pazdan, „Przesłanki ochrony", [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. I, *Prawo cywilne – część ogólna*, wyd. 2, red. Marek Safjan (Warszawa: C.H. Beck, 2012), 1272.

57 Pazdan, „Przesłanki ochrony", 1274.

58 Reps, „Prawo dziecka do poszanowania wizerunku", 171. Zob. też wyrok Sądu Najwyższego Portugalii (Supremo Tribunal de Justiça) z dnia 30 maja 2019 r. http://www.dgsi.pt/jstj.nsf/954f0ce6ad9dd8b980256b5f003fa814/32d36f4f4a970a598025840a00511a7f?OpenDocument [dostęp: 22.07.2023].

Ustawa ta przewiduje również wyjątki od powyższej zasady. W związku z tym zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku: osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych lub zawodowych, a także rozpowszechnianie wizerunku osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza[59].

W przypadku dzieci wyjątek pierwszy raczej nie będzie miał zastosowania, gdyż z zasady nie pełnią one funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych lub zawodowych.

Omawiana ustawa w art. 78 wskazuje również skutki rozpowszechnienia wizerunku w przypadku braku uzyskania na to zgody osoby, której wizerunek dotyczy. Zgodnie z nimi osobie, której wizerunek rozpowszechniono bez jej zgody, przysługują następujące roszczenia: roszczenie o zaniechanie działań stwarzających zagrożenie naruszenia wizerunku; roszczenie o dopełnienie czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia (w szczególności złożenie oświadczenia o odpowiedniej treści i formie), jeżeli do naruszenia wizerunku doszło oraz jeżeli naruszenie było zawinione – także roszczenie o zapłatę na swoją rzecz odpowiedniej sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub uiszczenia odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany przez powoda cel społeczny.

Ochrona wynikająca z kodeksu cywilnego uznawana jest przez przedstawicieli doktryny za szerszą niż ta wynikająca z przepisów prawa autorskiego, chociażby z racji tego, że do naruszenia wizerunku w rozumieniu prawa autorskiego dochodzi dopiero w momencie rozpowszechnienia tego wizerunku, nie zaś wcześniej. Nadto, aby móc korzystać z ochrony przewidzianej w prawie autorskim, musi dojść do naruszenia.

Ochrona wizerunku dziecka wynika nie tylko z przytoczonych powyżej źródeł prawa, ale również z regulacji dotyczących ochrony danych osobowych. Wizerunek osoby fizycznej, o ile umożliwia jej identyfikację w sposób pośredni lub bezpośredni, stanowi bowiem daną osobową w rozumieniu art. 4 pkt 1 RODO. Oznacza to, że utrwalanie, przechowywanie oraz udostępnianie fotografii dziecka może jednocześnie stanowić przetwarzanie danych osobowych podlegające rygorom wynikającym z przepisów tego rozporządzenia.

59 Art. 81 ust. 2 pr. aut.

Szczególne znaczenie dla ochrony danych osobowych dzieci ma motyw 38 preambuły omawianego rozporządzenia, zgodnie z którym dzieci wymagają szczególnej ochrony w odniesieniu do swoich danych osobowych, ponieważ mogą być mniej świadome ryzyka, konsekwencji oraz przysługujących im praw związanych z przetwarzaniem danych. Przytoczone stanowisko ustawodawcy unijnego znajduje również uzasadnienie w specyfice mediów społecznościowych oraz środowiska internetowego.

Dlatego też zgodnie z treścią RODO przetwarzanie wizerunku małoletnich wymaga jednej ze wskazanych w art. 6 ust. 1 RODO przesłanek legalizacyjnych. Dodatkową ochroną dzieci w środowisku internetowym jest art. 8 RODO, zgodnie z którym przetwarzanie danych osobowych dziecka w przypadku usług społeczeństwa informacyjnego oferowanych bezpośrednio dziecku, jest zgodne z prawem, jeżeli dziecko ukończyło 16 lat; jeżeli nie ukończyło 16 lat, przetwarzanie jest zgodne z prawem wyłącznie wówczas, gdy zgodę wyraziła lub zaaprobowała osoba sprawująca władzę rodzicielską. Jednocześnie należy podkreślić, że zgoda na przetwarzanie danych osobowych wskazana w RODO nie jest tożsama ze zgodą na publikację wizerunku, o której była mowa wcześniej.

W przypadku zaś naruszenia przepisów RODO przewiduje ono szereg środków ochrony prawnej. Obejmują one między innymi tak zwane „prawo do bycia zapomnianym", żądanie ograniczenia przetwarzania oraz możliwość wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Środki ochrony wizerunku znajdują się również w Konwencji o prawach dziecka. W jej treści wskazano, że prywatność oraz prawo do poszanowania wizerunku dzieci podlegają szczególnej ochronie prawnej. Oznacza to, że żaden podmiot nie posiada prawa ingerowania w życie prywatne dzieci. Nikt też nie może rozpowszechniać wizerunku nieletnich za pośrednictwem internetu, w tym portali społecznościowych, w szczególności, gdy godzi to w reputację dziecka[60].

60 Reps, „Prawo dziecka do poszanowania wizerunku", 169, za: Piotr Zamelski, „Prawo do ochrony życia prywatnego", [w:] *Konwencja o prawach dziecka. Wybór zagadnień (artykuły i komentarze)*, red. Stanisław L. Stadniczeńko (Warszawa: Biuro Rzecznika Praw Dziecka, 2015), 130–132.

6 | Wnioski

Przeprowadzone rozważania pozwalają stwierdzić, że wizerunek dziecka stanowi dobro osobiste podlegające szczególnej ochronie prawnej. Ochrona ta wynika zarówno z przepisów prawa cywilnego, prawa autorskiego i praw pokrewnych, jak również z regulacji dotyczących ochrony danych osobowych oraz standardów międzynarodowych związanych z ochroną praw dziecka. Wspólnym mianownikiem wszystkich tych regulacji pozostaje zasada dobra dziecka, która powinna stanowić podstawowe kryterium oceny wszelkich działań związanych z sytuacją dziecka, w tym również udostępnianiem i przetwarzaniem jego wizerunku.

Analiza pojęcia wizerunku prowadzi do wniosku, że jego ochrona nie ogranicza się wyłącznie do klasycznie rozumianego przedstawienia twarzy i sylwetki człowieka, a obejmuje również wszelkie elementy pozwalające na identyfikację konkretnej osoby, w tym dziecka. Szczególnych trudności interpretacyjnych dostarczają przypadki dotyczące noworodków, niemowląt oraz dzieci poczętych, w odniesieniu do których w doktrynie nadal występują rozbieżności dotyczące możliwości identyfikacji i zakresu przysługującej ochrony prawnej.

Rozwój technologii cyfrowych dodatkowo doprowadził do powstania nowych zagrożeń dla wizerunku dzieci. Do najistotniejszych z nich należy zaliczyć kradzież tożsamości, sharenting, troll parenting oraz wykorzystywanie narzędzi sztucznej inteligencji do tworzenia materiałów typu deepfake. Zjawiska te powodują, że każde opublikowanie wizerunku dziecka może spowodować jego naruszenie w bliższej lub dalszej przyszłości.

W walce z tymi zagrożeniami prawodawca udostępnia stosunkowo szeroki katalog środków ochrony wizerunku. Ich skuteczność zależy jednak w głównej mierze od właściwego wykorzystania przez rodziców i opiekunów dzieci, gdyż to oni, stojąc na straży dobra dziecka, odgrywają kluczową rolę w ochronie jego dóbr osobistych.

Bibliografia

Barassi Veronica, *Child Data Citizen. How Tech Companies Are Profiling Us from before Birth*. Cambridge: MIT Press, 2020.

Bieszczad Maciej, „Dobro dziecka jako klauzula generalna – ustalenie znaczenia pojęcia dobra dziecka w XXI w." *Monitor Prawniczy*, nr 17 (2019): 946–950.

Borzyszkowska Renata, „Kategoria pojęciowa »dobro dziecka«" *Przegląd Pedagogiczny*, nr 1 (2011): 169–173.

Brosch Anna, „Sharenting – nowy wymiar rodzicielstwa?" *Świat Małego Dziecka*, nr 17 (2017): 379–387.

Chrostowska Bożena, „Sharenting – skala i wielowymiarowość zjawiska (nierozważnego) ujawniania przez rodziców informacji o dzieciach w mediach społecznościowych" *Problemy Wczesnej Edukacji*, nr 4 (2018): 58–68.

Denys-Starzec Adriana, „Czy rozpowszechnianie wizerunku małego dziecka w internecie krzywdzi? O perspektywie prawnej rozpowszechniania wizerunku małego dziecka w internecie" *Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka*, nr 3 (2022): 159–177.

Garcia Vera Gabriela, „Deep fake – postęp technologiczny a prawo karne" *Acta Iuridica Resoviensia*, nr 1 (2024): 39–53.

Haberko Joanna, „Udostępnianie i publikowanie wizerunku nasciturusa, noworodka i małego dziecka w świetle zasady dobra dziecka" *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, z. 3 (2013): 59–70.

Hernacka-Janikowska Anna, „(Nie)bezpieczeństwo dziecka w sieci – analiza krytyczna zjawiska sharentingu, troll parentingu i monetyzacji wizerunku dziecka" *Studia Prawnoustrojowe*, nr 61 (2023): 77–92.

Janiszewska Beata, „Komentarz do art. 23", [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, *Część ogólna*, cz. 1 (art. 1–55[4]), red. Jacek Gudowski. Warszawa: Wolters Kluwer, 2021. LEX.

Kalus Stanisława, „Komentarz do art. 23", [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, *Część ogólna (art. 1–125)*, red. Mariusz Fras, Magdalena Habdas. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018. LEX.

Kietzmann Jan, Linda W. Lee, Ian P. McCarthy, Tim C. Kietzmann, „Deepfakes: Trick or Treat?" *Business Horizons*, nr 2 (2020): 135–146.

Kołodziejski Stanisław, „Dobro wspólnych nieletnich dzieci – jako przesłanka odmowy orzeczenia rozwodu" *Palestra*, nr 9 (1965): 19–30.

Kopczyk Renata, „Prawo sportowca do wizerunku" *Acta Erasmiana*, nr 3 (2012): 59–74.

Księżak Paweł, „Komentarz do art. 24", [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, wyd. 2, red. Małgorzata Pyziak-Szafnicka. Warszawa: Wolters Kluwer, 2014. LEX.

Lewandowska-Malec Izabela, *Dobra osobiste*. Warszawa: C.H. Beck, 2017. Legalis.

Lis Wojciech, „Piecza naprzemienna a dobro dziecka" *Prawo i Więź*, nr 4 (2022): 252–281.

Łabuz Mateusz, Mikołaj Małecki, Katarzyna Mika-Łabuz, „Dziecięca pornografia w formie deep fakes – problemy wykładni na gruncie polskiego prawa karnego i propozycje legislacyjne" *Prawo w Działaniu*, nr 61 (2025): 54–84.

Łukasiewicz Rafał, *Dobro dziecka a interesy innych podmiotów w polskiej regulacji prawnej przysposobienia*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2019.

Marciniak Julian, *Treść i sprawowanie opieki nad małoletnim*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1975.

Mężik Anna, „Rodzaje kradzieży tożsamości oraz przypadki kradzieży tożsamości w Polsce" *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego*, nr 21 (2013/2014): 54–66.

Pazdan Maksymilian, „Konstrukcja prawna", [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. I, *Prawo cywilne – część ogólna*, wyd. 2, red. Marek Safjan. Warszawa: C.H. Beck, 2012.

Pazdan Maksymilian, „Przesłanki ochrony", [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. I, *Prawo cywilne – część ogólna*, wyd. 2, red. Marek Safjan. Warszawa: C.H. Beck, 2012.

Pązik Adam, „Przedmiot i podmiot prawa do wizerunku" *Internetowy Przegląd Prawniczy TBSP UJ*, nr 1 (2008): 126–151.

Pisarska Agnieszka, „Pojęcie »dobra dziecka«. Przegląd wybranych koncepcji" *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J. Paedagogia-Psychologia*, nr 4 (2023): 183–202.

Radwański Zbigniew, Adam Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna*. Warszawa: C.H. Beck, 2017.

Reps Magdalena, „Prawo dziecka do poszanowania wizerunku a zjawisko sharentingu" *Ars Iuridica*, nr 2 (2023): 163–174.

Ryba Joanna, „Ochrona prawa do wizerunku" *Kortowski Przegląd Prawniczy*, nr 2 (2017): 30–33.

Smulnik-Barska Klaudia, „Zjawisko »troll parentingu« – modne macierzyństwo czy forma krzywdzenia dzieci?" *Kultura i Wychowanie*, nr 1 (2020): 41–54.

Sokołowski Tomasz, Wanda Stojanowska, „Rozwód", [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. XI, *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, red. Tadeusz Smyczyński. Warszawa: C.H. Beck, 2014.

Stefaniuk Krzysztof, „Naruszenie prawa do wizerunku przez rozpowszechnianie podobizny" *Państwo i Prawo*, nr 1 (1970): 63–72.

Sylwestrzak Anna, „Komentarz do art. 23", [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 2, red. Małgorzata Balwicka-Szczyrba, Anna Sylwestrzak. Warszawa: Wolters Kluwer, 2024. LEX.

Trzeciak Sergiusz, *Wizerunek publiczny w internecie. Kim jesteś w sieci?* Gliwice: Helion, 2015.

Uliasz Joanna, „Prawna ochrona prywatności oraz wolności dzieci w internecie" *Acta Iuridica Resoviensia*, nr 28 (2020): 285–299.

Uram Patrycja, Małgorzata Reiter, Olga Graf, „Sharenting – kreowanie i ochrona wizerunku dzieci w social mediach" *Pedagogika Społeczna*, nr 2 (2020): 153–164.

Zamelski Piotr, „Prawo do ochrony życia prywatnego", [w:] *Konwencja o prawach dziecka. Wybór zagadnień (artykuły i komentarze)*, red. Stanisław L. Stadniczeńko. Warszawa: Biuro Rzecznika Praw Dziecka, 2015.

This article is published under a Creative Commons Attribution 4.0 International license.
For guidelines on the permitted uses refer to
https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode